

Concursul Internațional "George Enescu" - Secțiunea compoziție

Jurnal (intim) de concurs

Inițial nu am vrut să scriu aceste rânduri. Consider că nu sunt mai îndreptățit decât alți membri ai juriului de compoziție de a scrie despre concurs. Despre jurizare, nici atât, căci nu a existat o întâlnire comună a membrilor juriului, ci doar o însumare administrativă a notelor trimise de către fiecare membru al juriului și, la final, un schimb de emailuri între organizatori și membrii juriului, pentru a ne pune de acord cu privire la procedura de adoptat în cazul unui balotaj (improbabil). După un dialog telefonic cu George Balint, redactorul-șef al revistei, m-am hotărât totuși să scriu câteva impresii despre concursul de compoziție, pe baza notițelor pe care le-am realizat în cursul studierii partiturilor anonime.

Am avut de studiat și notat 18 partituri înscrise la muzică simfonică și 16 partituri la muzică de cameră. Lucrările, cu câteva excepții (două partituri slabe la simfonic și două la cameral), au avut un nivel mulțumitor. Pentru că notația s-a făcut de la 1 la 25 de puncte, mi-am construit un sistem bazat pe cinci criterii, fiecare criteriu fiind notat între 1 și 5. Criteriile mele au fost: tehnică, gust, notație, expresivitate (muzicalitate) și originalitate.

Dar, înainte de toate, cel mai greu lucru la un concurs de compoziție e să definești premiza ontologică a fiecărei compoziții, anume unde se plasează aceasta: în regimul echilibrului sau în regimul excesului? Sunt două abordări diferite, ce posedă logici diferite și obiective estetice diferite. Nu poți risca să judeci un regim cu criteriile altuia. Nu poți greși, aplicând criteriile echilibrului unei lucrări scrise cu criteriile excesului; dar nici invers, să impui criteriile excesului acolo unde compoziția e, în mod clar, articulată pe criteriile echilibrului. Cu alte cuvinte, de la început trebuie definită intenția fondatoare a compozitorului – echilibru sau exces -, pentru că, în funcție de ea, vom putea desfășura judecățile de valoare și vom putea ierarhiza corespunzător. Pentru a face acest lucru, trebuie să căutăm indicii în partitură și să intuim ce anume a vrut compozitorul. De multe ori, compozitorii înșiși nu sunt conștienți de ontologia propriilor compoziții și se scaldă voios pe ambele maluri ale intenției creatoare, jucând un joc dublu, mânat de credința că, dacă ia puțin de colo și puțin de aici, va împăca pe toată lumea. Greșit!

Și încă un lucru, pe care maestrul Capoianu îl exprima scilicet: la tinerete pui mult, ca să arăți că știi multe; cu timpul, începi să scoți. Fiind un concurs care se adresează tinerilor compozitori, cantitatea de material e imensă. Partiturile sunt pline-ochi, debordând de

hărnicie și notații minuțioase. Multe din ele nu sună și nu au direcție. Sunt încremenite într-o formă de grafomanie, iar muzica, vorba lui Kundera, e în altă parte...

Spicuiesc mai jos din impresiile fulgurante pe care mi le-am notat analizând piesele, în speranța că cititorii vor putea identifica rigorile profesionale ce m-au ghidat în conturarea unor judecăți de valoare și în realizarea unei ierarhii obiective proprii. Am evidențiat în textele de mai jos, prin îngroșare, câteva problematici ce mi s-au părut caracteristice în procesul de diagnosticare analitică a compozițiilor. Sper că aceste diagnoze și radiografii să ofere deschideri pentru reflecțiile tinerilor compozitori, dar să și incite la discuții.

Tehnică și notație

"O lucrare destul de oportunistă, în sensul că folosește două tipuri de scriituri diferite: pe de o parte, scriitura în măsură, pe de alta – scriitura proporțională. Justificarea nu este una logică, iar devenirea sonoră este rudimentară. După o primă secțiune cu texturi și gesturi

Tian Tian (China) –
câștigător la categoria Muzică Simfonică cu
lucrarea „Concerto for orchestra”

Foto: <http://concurs.festivalenescu.ro/>

sonore, urmează o structură bine încheiată, centrată în jurul unui coral la instrumentele de coarde. Această structură este bine dezvoltată și impresionează prin stăruință. Din păcate, lucrarea nu are un punct culminant bine definit și nici nu posedă o direcție clară. Structura notată proporțional este o inserție complet diferită, o muzică rarefiată, bazată pe sunete lungi, ținute. Coda se articulează pe un bass de fa# și nu este susținută orchestral într-un mod convingător. Observații generale: flautele sunt scrise mult prea jos; alama este mult prea subțire; secțiunea inițială prea lungă pentru cantitatea de idei existentă; prost gust în alegerea pseudo-citatelor.”

“Idiom post-avangardist, cu rafinate efecte din arsenalul obișnuit (Ferneyhough, Lachenmann, Grisey), cu o mare complexitate ritmică, dar cu mare simplism al structurii

și al relațiilor între instrumente. Direcții sonore lipsite de conținut, o mare cantitate de efecte multiplicare și **propuse spre citire mai mult ochiului, decât urechii**. Oportunism de concurs, fără amprentă originală și mimetic. Notăție excelentă. Complet nemuzical. Tehnologie pură și muncă.”

“Construcție impresionantă a piesei în trei părți, orchestrație luxuriantă, foarte bine controlată la nivelul rafinamentului, **economie de mijloace componistice, capacitate mare de dezvoltare** (de aceea uneori este prolixă), uneori există lungimi. Partea întâi și a treia sunt într-un regim al visării, partea a doua este activă și rapidă. Remarcăm aluzia la prima nocturnă din ciclul de trei nocturne ale lui Debussy (semnalul de corn englez). Partitura este notată în detaliu, iar **proiectul componistic este impresionant! Lucrarea sună bine și arată o foarte bună tehnică componistică**. Nu este foarte originală și nici nu aduce un concept armonico-melodic bine definit. Impresionează subtilitatea notației, a orchestrației și întregul proiect componistic.”

“Nu are teleologie, nu are scop, se afundă într-o **mlaștină a gesturilor și a proliferării fără țintă**. Se vede că nu simte instrumentele, aglutinează peste măsură percepția și **nu posedă strategii de dialog cameral**, gândește foarte rudimentar: matematic, efectologic și contabil, deloc strategic, vizionar sau poetic. Nicio surpriză și nicio originalitate. Fără expresivitate. Mediocră.”

“Lucrare construită logic, pe baza structurilor transformaționale și procesuale. Tăietură foarte clară, caracter cameral, talent dezvoltător și **conducere-direcționare foarte clară. Poate mult prea clar**, dar nu e un dezavantaj, ci o certitudine componistică. Câteva întrebări: de ce nu cântă viola o structură întreagă? Nu are nicio justificare. Apoi, s-ar fi cerut mai mult folosirea triplelor sau cvadrupelelor corzi, după cum și ultima pagină are niște poziții aproape imposibile la marimbă. Realismul instrumental mediu-spre superior. Tehnică și notație excelente, realiste și utile.”

“Un stil post-Nono uscat, descărnăt și (aproape) minimalist ca mijloace componistice. Formă intențională mult mai bună decât la alte piese scrise în același stil. **Puțin realism instrumental**, deși nu sunt scrise aberații. Are simț formal, dar nu convinge ca expresie, deși nu se poate spune că nu are talent. Mă deranjează **lipsa asumării de responsabilitate componistică**, deși cred că poate să o facă. Păcat.”

“O piesă înfiorătoare, scrisă de **cineva care n-a colaborat niciodată cu interpreții** (sau n-a învățat nimic din această colaborare, dacă a făcut-o!). Poate pentru extraterestri... Maniacală, cu aceeași scriitură la fiecare instrument, în 4 secțiuni ce, toate, folosesc aceeași tehnică a combinării unui sunet natural cu un armonic natural sau artificial. E de admirat acrimia cu care a stat și și-a socotit fiecare sunet și fiecare combinație instrumentală (la nivelul notației), care, luată separat, este posibil de cântat, dar în

relație cu celelalte este aproape imposibil de realizat tehnic de către fiecare instrumentist în parte. E un exemplu de **rapt teoretic total al domeniului pragmatic**. E, într-un fel, o muzică virtuală, nerealistă și aseptică. Nici un pic de muzicalitate sau de procesualitate inteligentă. Doar muncă, manie și extremism sec. Iar treaba cu așa-zisa originalitate de a folosi flageoletele în bifonie cu sunetele normale, asta s-a făcut de mult și există deja tone de muzică scrise așa (Sylvia Fomina, etc). Ca notație, **apreciez dubla notație** (acțiune plus efect).”

Gust

“Colecție de influențe, se vede că a văzut anumite partituri pe care încearcă să le metabolizeze în propria lucrare, dar nu reușește. Fragmente disparate, fără legătură causală și fără finalitate. Gafe de scriitură și amestec de stiluri – uneori se aștern scriituri experimentale peste elemente de limbaj neoclasic și pășunist-folcloric. Există o **fractură de gust** și

Caterina di Cecca (Italia) - câștigătoare la categoria Muzică de Cameră cu lucrarea „Isole per 7 strumentisti”

cultură în această muzică, aducându-se elemente incommensurabile împreună: dulce cu sărat, cu amar, cu piperat, cu acru. Suprapunerile nu sunt reflectate și nu provin dintr-o convingere formativă sau dintr-un proiect. Este încă, probabil, un student care învață scriitură, pe care nu o stăpânește corespunzător; nici măcar la nivelul intuitiv **nu posedă fler stilistic, însemnând un fel de ghidaj al talentului, de tip “radiolocație”**. Tehnică slabă, notație medie. Slăbuț.”

Expresivitate

“Complet nemuzical. Anti-instrumental, imposibil de cântat, utopic ca notație și complet nerealist. Nu este profesionist, ci doar epatează prin **ermetism de proastă calitate**. Monobloc-structură.”

“Fragmentată, goală de sens, tono-modală, naivă și neinspirată, însă cu **un ego imens și cu pretenții mari**. Nu are tehnică și experiență. Fragmentele nu se leagă și nu conduc nicăieri. **Formă fără fond**. Slab. Nu este profesionist. Are senzația că se pricepe la compoziție, dar totul este înșălat **cu pompă și mult rumeguș. E ca un balon plin cu aer.**”

*“O lucrare preocupată de muzică, de evoluție logică și de construcție formală. Bine articulată, poate un pic cam prea lungă, dar convingătoare și muzicală. Scriitura instrumentală e realistă și caracterul cameral este permanent protejat. Are experiență în scriitura camerală, **crează tensiuni și rezolvări**, amorsează culminații și diversifică stilistic și textural, deși e permanent în contact cu rafinamentul expresiv. **Cuprinde o gamă largă de sentimente, dar elementele de limbaj rămân doar câteva, păstrând o economie bine-temperată.** Bună piesă!”*

Originalitate

*“Cea mai logică lucrare în dezvoltarea ei muzicală, mai ales începutul și sfârșitul sunt realizate cu mare măiestrie. La mijloc mi se pare că zona cadențială și camerală – flautul solist și vioara solistă – ar fi putut fi ceva mai bine făcută și gândită mai variat. Mult rafinament al scriiturii, cam prea mult glissando, mai ales la alamă, post-impresionistă ca stil, plus Xenakis, dar cu efecte orchestrale uneori uimitoare. Bine proporționată și cu un caracter programatic apăsător. Originală în anumite momente. Abil condus **traiektul volumelor orchestrale, echilibrul dintre sonoritățile camerale și simfonice este bine păstrat.** Concept melodic eficient, armonii controlate, ritmică diversă și interesantă. **Efecte sonore obținute din combinațiile armonice, foarte greu de făcut.** Foarte bună piesă!”*

“O singură idee pe care o dezvoltă maniacal, dar cu mare disponibilitate componistică, economie de mijloace și rafinament în folosirea orchestrei. Își asumă un caracter cameral în care obiectele sonore sunt două: acorduri de trei sau patru sunete ținute, orchestrate diferit, și gesturi unghiulare, ghirlande melodice ce trec de la o grupă de instrumente la alta.”

*“Exercițiu studentesc, curat ca tehnică tradițională, asimilată cu sârg și aplicată onest. Fără **nici o intenție de originalitate sau invenție.** Temă cu variațiuni libere care sună bine, dar atât. **Nu riscă și nu ia hotărâri de anvergură.** Nici nu-și propune. Meseriaș artizan în cadre tradiționaliste. **Calcă pe urmele altora cu plăcere. Orizont cultural și muzical întredeschis-spre-închis.**”*

*“Scrișă cu grijă pentru detaliu, cu toate poncifurile și ticurile de scriitură ale post-avangardei la modă. Deloc original, însă cu mare capacitate de imitare a notației lui Hölszky, Huber, Pintscher. Proliferarea structurilor se face cu profesionalism, notația e excelentă, însă muzica e imposibilă, plină de locuri comune și de un **spirit anost și necreativ.** **Nu riscă nimic, se îngroapă într-un idiom vetust, dar o face cu mai multă pricepere decât alții.** Există o construcție, un epilog și structuri procesuale bine conturate. Cam puțină diversitate de scriitură cvartetistică, dar ca tehnică, în stilul dat – e bine.”*

Dan DEDIU

Concursul Internațional “George Enescu” - concluzii

Concursul George Enescu - răspunde dezideratelor culturii noastre și europene

Data fiind participarea dar și rezultatele recente ediții a Concursului enescian, se poate aprecia că evenimentul a dobândit o sporită acreditare internațională. Mă refer la numărul participanților, la pregătirea acestora, la înalta exigență a probelor în cazul celor trei secții destinate muzicienilor performeri; ...dată fiind funcționalitatea juriilor și, în bună parte, consensul general privind aprecierea rezultatelor. Publicul larg dar și cel de specialitate, au aclamat cu vădit entuziasm evoluția finaliștilor.

Nu în ultimul rând trebuie observată buna conlucrare a muzicienilor orchestrei Filarmonicii cu cei nouă tineri muzicieni care au evoluat în finalele secțiilor de violoncel, vioară și pian, cu șefii de orchestră invitați, francezul Alex Bloch, englezul John Axelrod, Christoph Poppen din Germania, cu Horia Andreescu, cel care a condus concertul de deschidere în care s-a cântat, printre altele, lucrarea premiată în cadrul secției de compoziție a ediției precedente.

Nivelul Concursului Enescu, cea de a XV-a ediție, s-a dovedit a fi realmente înalt. În special în cazul secțiilor

vioară și violoncel. Este drept, concursul de pian nu s-a situat la nivelul sperat, la nivelul ediției precedente. În plus, competiția și-a întărit individualitatea; în structura de concurs a secțiilor de pian, vioară, violoncel, au fost incluse cu sens obligatoriu, o parte dintre creațiile enesciene destinate acestor instrumente. În mod cert, tinerii muzicieni – atât cei clasați pe primele locuri cât și ceilalți - vor duce mai departe în contextul vieții muzicale a acestor ani, a acestor decenii, mesajul enescian privind apropierea dintre oameni; ...prin muzică, prin cultură; dată fiind natura profund umanistă a acestui mesaj.

Aproape patru sute de competitori înscriși – muzicieni performeri și compozitori, tineri dintre care aproape două sute – mă refer la toate secțiile - au fost admiși în concurs și, în consecință, au fost invitați la București.

Violoncelistul Zlatomir Fung, din Statele Unite, a fost declarat câștigător al actualei ediții; ...cu consensul juriului, al unui public entuziast, al criticii de specialitate! În premieră, în ce privește această secție, în marea Finală cu orchestră a fost prezentată cunoscuta lucrare de tinerețe a compozitorului, *Sinfonia Concertantă*, opus ce a figurat acum pentru prima oară în ultima etapă a secției de violoncel.

Fung? La cei șaptesprezece ani dispune de o expresie muzicală densă coordonată de o gândire constructivă ce arcuiește atât spațiile mari ale construcției